

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Kaido Loor
Advokaadibüroo Loor OÜ
kaido.loor@abloor.ee

Teie 14.02.2025
Meie 17.03.2025 nr 10-4/826-4

Vastuskiri ettepanekutele HMSi muutmiseks

Täname Teid pöördumise eest, milles tegite ettepaneku täiendada haldusmenetluse seadust (HMS) sätetega, mis on juba kehtestatud majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses (MSÜS). Teie ettepanekud käsitlevad andmete toimetküsümise keeldu, taotluse menetlusse võtmise teavitamist, taotluse lahendamise tähtaegu ja nende mittejärgimise tagajärgi ning eelotsuse tegemise võimalust haldusorgani poolt.

Tutvustime esitatud ettepanekutega ning leiame, et mitmed neist väärivad kaalumist HMSi võimalike muudatuste ettevalmistamisel. Näiteks peame mõistlikuks kaaluda ettepanekut sätestada HMS-is andmete toimetküsümise keeld, tuginedes MSÜS § 13 lõikele 1. Selle sätte kohaselt ei või majandushaldusasutus ettevõtjalt nõuda andmeid, mis on juba kantud seaduse alusel asutatud andmekogusse, välja arvatud ettevõtjat identifitseerida võimaldavad andmed ja tema kontaktandmed. Leiame, et sarnase põhimõtte kehtestamine HMS-is võiks olla mõistlik, kuna see aitaks vähendada ebavajalikku bürokraatiat ja lihtsustaks haldusmenetlust. Haldusorganid ei peaks küsima taotlejalt andmeid, millele on haldusorganil endal võimalik riikliku registri kaudu juurde pääseda. See suunaks esiteks haldusorganit ennast olema proaktiivne ning leidma võimalused juba riigi käsutuses olevate andmete tõhusaks kasutamiseks. Teiseks säästab see inimest täiendavast andmete esitamise kohustustest.

Samuti väärivad haldusmenetluse läbipaistvuse huvides kaalumist Teie ettepanek, mille kohaselt võiks HMS-is kehtestada nõude, et haldusorgan peab hiljemalt kolmandal tööpäeval pärast taotluse esitamist edastama taotlejale esmase vastuse. See peaks sisaldama teavet taotluse menetluse alustamise kuupäeva, lahendamise tähtaja ning menetluse eest vastutava ja tema tööd kontrolliva ametniku nime ja kontaktandmete kohta. Leiame, et selline teavitamiskohustus võib suurendada haldusmenetluse läbipaistvust ja kaasa aidata heale haldusele, andes taotlejale kindluse, et tema taotlusega tegeletakse, ning võimaluse pöörduda vajadusel konkreetse vastutava ametniku poole.

Kolmandana tegite ettepaneku sätestada HMSis põhimõte, et haldusorgan võib taotluse lahendamise tähtaega üks kord kuni 30 päeva võrra pikendada, kui see on vajalik üksikjuhtumi keerukuse tõttu, teavitades sellest taotlejat. Seejuures peaks haldusorgan tähtaja pikendamise vajadust ja selle kestust taotluse esitanud taotlejale edastatud teates põhjendama. Sätte eeskujuks olete võtnud MSÜS § 20 lõike 3, kus samasugused tingimused on ette nähtud tegevusloa taotluse menetluses. Siinkohal märgime, et haldusmenetlused võivad tulenevalt valdkonnas olla väga erinevad ning seetõttu ei ole HMSis kui üldseaduses kehtestatud üldist taotluse lahendamise tähtaega, mis kehtiks universaalselt kõikidele haldusmenetlustele. Samuti on jätud lahtiseks, mitu korda võib haldusorgan tähtaega pikendada. Taotluse lahendamise tähtajad on reeglina sätestatud eriseadustes ning nende reguleerimisel on arvestatud konkreetse menetluse iseloomu ning taotluse lahendamiseks potentsiaalselt kuluvat aega. Ühtsete reeglite kehtestamine on eesmärgina iseenesest arusaadav ja mõistlik, kuid see eeldaks kõikide eriseaduste läbitöötamist, et saada selgust, kas sellise üldise tähtaja

ettenägemine on otstarbekas ning kas ja milliseid erandid oleksid teatud tüüpi menetluste puhul tulenevalt nende keerukusest siiski vajalikud.

Neljandaks teete ettepaneku sätestada haldusmenetluse seaduses, et kui haldusorgan ei lahenda taotlust seadusega määratud või pikendatud tähtaja jooksul ning kaasatud isikutel ei ole vastuväiteid, loetakse taotlus rahuldatuks. Haldusorgan peab selle kohta taotlejale andma kirjaliku kinnituse ja tegema vajalikud registrikanded. Mõistame, et see muudatus võiks teatud juhtudel suurendada haldusmenetluse efektiivsust, kuna haldusorgan ei peaks taotluse rahuldamiseks aktiivselt tegutsema, vaid menetlus lõppeks vaikimisi. Samas on sellise lahenduse kasutamine kõikide haldusmenetluste puhul riskantne, mistõttu tuleks selle rakendamisel tagada, et see ei tooks kaasa nii soovimatuid õiguslikke tagajärgi kui ka praktilisi probleeme.

Näiteks olukorras, kus taotletakse mingit keskkonnaluba ja haldusorgan ei suuda õigeaegselt menetlust lõpule viia (nt keskkonnamõjude hindamine viibib), võib taotlejale vaikimisi anda loa, mis võib kahjustada loodust ja seeläbi avalikke huve. Samuti ka olukorras, kus taotletakse mõnda sotsiaaltoetust, võib taotluse automaatne rahuldamine viia selleni, et taotleja võiks saada toetust isegi siis, kui ta tegelikult ei vasta toetuse saamise tingimustele. Seega ei pruugi kõnealuse regulatsiooni sätestamine HMSis olla kõige õigem lahendus ning pigem võiks seda kaaluda erinevates eriseadustes selliste menetluste puhul, kus automaatne taotluse rahuldamine oleks sobiv ning tooks kaasa efektiivsema haldusmenetluse.

Samuti võib selle lahenduse puhul tekkida küsimus, et kuidas saavad puudutatud isikud menetlusest teada, kui taotluse rahuldamine toimub automaatselt ning haldusorgan ise aktiivselt ei tegutse. Ilmselt eeldaks see automatiseeritud lahenduste olemasolu, kus puudutatud isikute teavitamine toimub automaatselt infotehnoloogilises süsteemis.

Viiendaks teete ettepaneku sätestada HMSis, et taotleja õigustatud huvi olemasolu korral tuvastab haldusorgan taotleja taotlusel üksikute loa kontrolliesemesse kuuluvate nõuete täitmise eelhaldusaktiga (edaspidi eelotsus). Leiame, et selline eelhaldusakti tegemise võimalus on juba kehtivas HMSis põhimõtteliselt sätestatud. HMS § 52 lõige 1 punkt 2 sätestab, et haldusorgan võib enne asja lõplikku lahendamist teha õiguslikult siduvalt kindlaks asja lõplikul lahendamisel tähtsust omava asjaolu (eelhaldusakt). Antud regulatsioon võimaldab juba haldusorganil üksikute nõuete täitmist tuvastada ning selleks ei ole vaja eraldi regulatsiooni kehtestada.

Kuuendaks teete ettepaneku HMSis MSÜS § 28 lõike 4 eeskujul sätestada, et haldusorgan teeb eelotsuse, sõlmib nõuete täitmise lepingu või keeldub sellest 30 päeva jooksul taotluse esitamisest arvates. Kõnealuse ettepaneku puhul on samuti praegu juba HMSis põhimõtteliselt olemas nii eelhaldusakti andmise kui ka halduslepingu sõlmimise võimalus (HMS § 95). 30-päevase tähtaja ettenägemine ei pruugi olla kõikide haldusmenetluste puhul põhjendatud, kuna menetlused, kus peaks andma eelhaldusakti või sõlmima halduslepingu, võivad tulenevalt valdkonnast olla väga erinevad.

Kokkuvõttes täname Teid sisukate ettepanekute eest. Mitmed neist aitaksid ilmselt muuta haldusmenetlust efektiivsemaks ning menetlused taotlejate jaoks kiiremaks ja läbipaistvamaks. Samas vajavad mõned ettepanekud põhjalikumat analüüsi ning eriseaduste läbivaatamist, et tagada nende sobivus erinevate menetluste puhul. Võtame Teie ettepanekuid arvesse, kui asume HMS-i võimalikke muudatusi ette valmistama.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Illimar Pärnamägi
juhataja

Silja Tammeorg 5879 3044
Silja.Tammeorg@justdigi.ee